

Monitoring steenuil in 2012

Woord vooraf:

Dit jaar was het al weer het tiende jaar dat we ons bezig houden met het monitoren van de steenuil. Al vanaf 2003 houden we door middel van inventarisatie en nestkastcontroles het aantal broedparen en het broedsucces van de steenuil bij.

Het monitoringsgebied is onderverdeeld in 8 aaneengesloten onderzoeksgebieden met een totale oppervlakte van pakweg 144 km². Het werkkerrein wat door onze ringers wordt bestreken is echter nog een behoorlijk stuk groter. Grofweg geschat zijn we voor onze kleinste uil actief in een gebied, groot circa 170 km². Het inventarisatiewerk wordt momenteel gedaan door 8 leden van onze Vereniging. Het ringwerk gebeurt door 3 personen.

Het inventarisatiewerk vindt plaats met behulp van geluidsapparatuur. In het voorjaar (maart /april) worden de inmiddels deels bekende locaties bezocht. Ook worden al heel wat jaren nestkasten gecontroleerd, jongen en oudervogels geringd en vindt er met enige regelmaat overleg plaats met "steenuilbezitters". Als het enigszins kan betrekken we hier ook de jeugd bij. Waar mogelijk worden er in goede samenspraak maatregelen getroffen, als ook nieuwe steenuilkasten opgehangen. Dit alles om het aantal steenuilpaartjes - ook naar de toekomst toe - op hetzelfde niveau te kunnen handhaven.

Steenuil met prooi, foto Fons Wijering

Nog steeds is van verschillende steenuillocaties de status niet geheel duidelijk. Dat zal voorlopig ook nog wel zo blijven. Bij geluidsinventarisaties wordt weliswaar de aanwezigheid van steenuilen geregistreerd, maar of er daadwerkelijk op die locaties tot broeden wordt overgegaan, blijft bij menige locatie onbekend. Steenuilen broeden

immers maar voor een deel in nestkasten. Naast beschikbare nestkastgegevens ontvangen wij nochtans geregeld informatie van steenuilbezitters (zonder nestkast). Veruit de meeste informatie werd ook dit jaar weer aangedragen door het vaste ring- en nestkastenteam: Peter Bleijenberg, Harrie Linckens en Johan Drop. Het inventarisatiewerk werd dit jaar gedaan door Jan Nijmeijer, Johan Groote Punt, Vincent de Lenne, Christian Mensink, Gerard Spit, Jan Peddemors, Johan Drop en Wim Wijering

De inventarisatiegegevens van 2012:

Het afgelopen seizoen als steenuilwerkgroep voor het 10e achtereenvolgende jaar mee aan het Steenuil Monitoring Project. Als steeds stellen wij de resultaatgegevens ook provinciaal en landelijk (SOVON) beschikbaar. Op deze wijze dragen wij ons steentje bij aan het volgen van provinciale en landelijke trends. Een goed inzicht over voor- dan wel achteruitgang, broedverloop, voedselaanbod etc. draagt immers bij tot het in stand houden van voldoende, maar vooral geschikte broedlocaties en territoria van de steenuil.

Broedterritoria:

Van onze oorspronkelijke 5 deelgebieden hebben we al die tijd nauwgezet de territoriagegevens bijgehouden. Deze zijn weergegeven in onderstaand schema:

Deelgebied nr:	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
I	44	42	41	43	45	42	43	41	43	45
II	22	23	26	30	30	30	26	27	25	20
III	9	10	6	6	6	6	6	7	6	5
IV	16	22	24	17	19	18	16	15	12	9
V	6	7	4	4	4	4	4	3	4	4
Aantal territoria:	97 (103) *	104 (111) *	101	100	104	100	95	93	90	83

* Tussen haakjes betreft de aantallen, aangevuld met de gegevens uit een deel van Albergen.

Zoals aan de territoria-aantallen te zien, is over voor- of achteruitgang moeilijk wat te zeggen. Het fluctueert rond de 100 territoria. Het lijkt er op dat de steenuil – in tegenstelling tot bijvoorbeeld de kerkuil – niet of nauwelijks te lijden lijkt te hebben van een aantal stevige winterperiodes. Dit jaar zijn een paar territoria minder vastgesteld dan vorig jaar. De geleidelijke “toename” tussen 2003 en 2007 heeft waarschijnlijk te maken met menselijke factoren. De eerste jaren moesten we bijvoorbeeld nog vertrouwd raken met het gebied, maar ook met de juiste inventarisatiemethodes. Dit zullen de aantallen in de beginjaren zeker beïnvloed hebben. Verder spelen natuurlijk elk jaar weersinvloeden, nachtelijke (bij)geluiden, beschikbare tijd, ervaring en de aanwezigheid

van nestkasten een rol.

Deelgebiedresultaten in tabelvorm:

Onderstaande tabel geeft een overzichtsbild van de 8 huidige telgebieden in 2011, het gebied, de grootte en de inventariseerders van ons onderzoeksgebied, aangevuld met het nieuwe gebied in Albergen.

1	22	23 ½km ²	Weerselo, Agelo, Reutum Albergen	Wim Wijering
2	21	26 km ²	Rossum, Agelo	Jan Nijmeijer
3	8	23 km ²	Volthe, Beuningen, Lemselo	Johan Groote Punt
4	8	9 km ²	Gammelke, Lemselo en Dolland	Christian Mensink
5	15	16½ km ²	Weerselo, Saasveld, Hertme,	Vincent de Lenne
6	15	19 km ²	Saasveld, Borne, Deurningen	Gerard Spit
7	8	13½ km ²	Fleringen	Jan Peddemors
8*	6	13½ km ²	Albergen deels	Johan Drop
Totaal:	103	144 km ²		

* nieuw in 2011

Nestkast- en ringresultaten binnen ons eigen telgebied:

Van 27 bezette nestkasten binnen ons eigen telgebied werden door de ringers gegevens genoteerd over het broedverloop. Dit was het geval in

Albergen (6 x), Gammelke (3x), Weerselo (3x), Saasveld (3 x), Reutum (3 x), Agelo (5 x), Fleringen (2 x) en Rossum (2 x).

Uiteindelijk bleken 24 nestkasten succesvol en konden er 71 jonge steenuilen worden geringd.

Daarnaast werden 3 oudervogels geringd, hetgeen het totaal aantal geringde steenuilen bracht op

Steenuil koptekening jonge vogel, foto Wim Wijering

74. Van 14 locaties is het aantal uitgevlogen jongen bekend. Wel gecontroleerde, maar niet benutte steenuilkasten zijn in onderstaand overzicht niet meegenomen.

Ringer:	Gebed:	Eieren	Jongen	Ger. Pullen	Ger. Adults	Uitgevlogen
J. Drop	Albergen		4	4		4
J. Drop	Albergen	2	0	0		0
J. Drop	Albergen		1	1		1
J. Drop	Albergen	2	2	2		2
J. Drop	Albergen	3	0	0		0
J. Drop	Albergen	4	0	0		0
J. Drop	Saasveld		3	3		3
J. Drop	Saasveld		3	3		3
J. Drop	Saasveld		3	3		3
J. Drop	Reutum		4	4		4
J. Drop	Reutum		1	1		1
J. Drop	Fleringen		5	5		5
J. Drop	Fleringen		2	1		2
H. Linckens	Reutum			3		
J. Drop	Weerselo		5	5		5
H. Linckens	Weerselo				1	
H. Linckens	Weerselo			5		
H. Linckens	Gammelke			3		
H. Linckens	Gammelke			4		
H. Linckens	Gammelke			4		
H. Linckens	Agelo			1	1	
H. Linckens	Agelo			2		
H. Linckens	Agelo			4		
H. Linckens	Agelo			4		
H. Linckens	Agelo			1	1	
H. Linckens	Rossum			4		
H. Linckens	Rossum			4		
		> 11	> 33	71	3	> 33

Nestkast- en ringresultaten buiten ons eigen telgebied:

Buiten het monitoringsgebied hangen tevens tientallen kasten. Voor zover mogelijk worden deze tijdens het broedseizoen ook door onze ringers gecontroleerd. Van 17 nestkasten buiten ons gebied werden door de ringers gegevens genoteerd over het broedverloop. Uiteindelijk bleken 14 nestkasten succesvol en konden er nog eens 43 jonge steenuilen worden geringd. Daarnaast werden 3 oudervogels geringd, hetgeen het aantal geringde steenuilen buiten ons werkgebied bracht op 46. Ook nu weer zijn wel gecontroleerde, maar niet benutte steenuilkasten, in onderstaand overzicht niet meegenomen.

Gebied:	Eieren	Jongen	Ger. Pullen	Ger. Adults	Uitgevlogen
Almelo		2	2		2
Almelo		4	4		4
Almelo	3	0	0		0
Tubbergen	1	1	1		1
Tubbergen		5	5		5
Hertme	2	0	0		0
Mander	4	0	0		0
Zenderen		2	1		1
Zenderen	1				
Borne		4	4		4
Hengelo			3		
Tilligte			5		
Tilligte			5		
Tilligte			3	1	
Tilligte			3	1	
Tilligte			3	1	
Lattrop				4	
Totaal:		> 11	43	3	> 17

Tot slot:

Ons werkgebied kan nog steeds een steenuilbolwerk worden genoemd. Hopelijk lukt het ons om dat tot in lengte van jaren zo te houden. Het is verder hartverwarmend om te zien hoe welkom de steenuil overal is op het platteland. Nochtans zullen we ons in de nabije toekomst meer en meer moeten richten op het biotoop van de steenuil. Niet zelden moeten we met lede ogen aanzien dat tal van rommelhoekjes en oude schuurtjes – het biotoop van de steenuil - voorgoed verdwijnen. Er zal voldoende voedsel en nestgelegenheid voor de steenuil moeten overblijven. Verruwing op geschikte plekken en

Steenuil in de nok van een oude schuur, foto Wim Wijering

het plaatsen van takkenbossen zijn goede alternatieven. De steenuil is ook gebaat bij het achterwege laten van ratten- en muizenkorrels.

Ook nu weer worden alle steenuilbezitters vanaf deze plaats hartelijk dank gezegd voor de goede zorgen het afgelopen jaar. Datzelfde geldt voor de tellers, die er weer heel wat avond- c.q. nachturen in hebben gestoken om de benodigde gegevens boven tafel te krijgen. Nog meer dan dat zijn we onze

nestkastcontroleurs/ringers dank

verschuldigd voor het vele werk dat zij ook dit jaar weer hebben verzet.

Samenstelling : Vincent de Lenne

Steenuilcoördinator Natuur- en vogelwerkgroep "de Grutto"